

Tento směr vznikl zhruba v polovině 18. Století jako reakce na klasicismus a osvícenství, a který ohlašoval blížící se romantismus. Protože se orientoval na posílení emocionální působivosti uměleckých děl, jeho „přecitlivělá“ větev se nazývá sentimentalismus. U nás v této době probíhalo národní obrození.

Proniká sem lidová tvorba, nový vztah k přírodě. Autoři využívají originality a jedinečnosti ve svých dílech. Subjektivistický styl, předstupeň romantismu. Heslem bylo Vzdor, Volnost. Návrat do přírody a lidovým tradicím. Měšťanstvo ovlivňovalo sentimentalistickou větev.

Sturm und Drang

„bouře a vzdor“; německé hnutí, kde se projevovala umělecká revolta proti předepsaným klasicistním vzorům.

Rysy: individuální vzpoury jedince proti okolnímu světu /hrdina však končí vesměs tragicky/
největší rozmach v dramatu a poezie.

Název hnutí je podle názvu hry Friedricha M. Klingera.

V poezii se básníci přikláněli k volné tradici lidové tvorby, zejména písňové a baladické - např. balady Goethovy a Schillerovy. Nejmenšího významu dosáhlo na poli prózy, z níž vynikl pouze Goethův sentimentální román **UTRPENÍ MLADÉHO WERTHERA** a Bürgerův fantastický cestopis s pohádkovými motivy **BARON PRÁŠIL**.

Hnutí končí nástupem tzv. německé klasiky, která představuje vyvrcholení německého preromantismu.

Představitelé:

Anglie – William Blake, Samuel Richardson, Thomas Percy

Francie – Jean-Jacques Rousseau, François René de Chateaubriand

Německo – Friedrich Maximilian Klinger, Friedrich Schiller, Johann Wolfgang Goethe

Rusko – Ivan Andrejevič Krylov, Nikolaj Michajlovič Karamzin

Význam díla:

J.G.Herder - Klade důraz na význam národního jazyka a právo každého národa na jeho rozvoj. Tyto myšlenky podpořily obrozenecké hnutí v Čechách.

J.J. Rousseau – jeho dílo brojí proti dědičné aristokracii a probouzí prvek, jenž byl v klasicistní literatuře utlumen: citovost. Citovost jakožto základ lidských práv i povinností. Ale jeho vliv došel plného uplatnění až ve Francouzské revoluci: politický myslitel Rousseau se stal jejím duchovním otcem a revolucionáři, ať na jedné či na druhé straně, se na něj nespočetněkrát odvolávali. I po uklidnění revolučních vášní Rousseauovo dílo pokračovalo svým vlastním životem: na pokraji nového světa průmyslové revoluce ztělesňovalo obavy z pokroku; je rovněž nositelkou prvních znaků moderní literatury, jmenovitě literatury autobiografické. Rousseau svým dílem počal epochu romantismu.

Díla sentimentalismu

Samuel Richardson - **PAMELA ANEB ODMĚNĚNÁ CTNOST** (1742) - román v dopisech; Chudá dívka dolává nástrahám svého pána, ale nakonec se za něj provdá.

Abbé Prévost - **MANON LESCAUT** (1731) - Manon je 16letá krásná dívka, kterou rodiče nutí jít do kláštera. Rytíř des Grieux i jeho přítel Tiberge se mají stát knězi ale když se setká s Manon, zamilují se do sebe a odjíždějí do Paříže. Je zde ještě bohatý Duval, který se do krásné Manon také zamiluje. Nabízí jí různé šperky a peníze a zkomplikuje tak její vztah s des Grieuxem. Manon Duvalovi tvrdí že des Grieux je její bratr z venkova. Tiberge jde tajně za Duvalem a prozradí mu kdo je ve skutečnosti des Grieux. Na scénu pak přichází Duvalův syn, který se také pokusí Manon svést. Manon, rytíř i mladý Duval jsou nalezeni v jednom bytě. Mají být zatčeni ale Tiberge se za přítele přimluví. Manon je uvězněna a má být poslána do vyhnanství v Americe. Des Grieux ji ale stále miluje a doprovází ji. Tiberge s nimi tajně cestuje a podplácí strážce, aby jim ulehčovali. Manon umírá des Grieuxemu v náručí.

Jean-Jacques Rousseau - **JULIE ČILI NOVÁ HELOISA** (1761) - jedná se o román v dopisech, je bráněno milostnému vztahu 2 lidí (chudý učitel a dívka z vznešené rodiny)

Johann Wolfgang von Goethe - **UTRPENÍ MLADÉHO WERTHERA** (1787) - Je psán formou dopisů v ich-formě. Lotta, kterou Werther miluje, se vdá za jiného. Werther je zdrcen a zabije se. Po vydání této knížky následovala vlna sebevražd. Na konci knihy vypráví Goethe sám o osudu mladého Werthera. Autor často používá věty zvolací, které mají vyjádřit buď Wertherovo hluboké nadšení či zoufalství. Román je rozdělený na dva díly. První díl vypráví o Wertherově příchodu do městečka Wahlheimu (název je záměrně pozměněn), o jeho seznámení s Lottou a jejím snoubencem Albertem. Druhá část pak pojednává o jeho odchodu za prací k velvyslanci a jeho návratu k Lottě.

Francois René de Chateaubriand - **ATALA ANEB LÁSKA DVOU DIVOCHŮ V PUSTINĚ** (1801) - novela je tragickým příběhem lásky muže a ženy indiánského původu v severoamerické pustině; křesťanské ideály se zde spájejí s lyrickými popisy přírody a lidských vášní. Tímto dílem autor vnesl do evropské literatury vysněný obraz exotické americké krajiny.

J. W. Goethe

Divadelní hry:

IFIGENIE NA TAURIDĚ,
TORQUATO TASSO,
FAUST,
NÁLADA ZAMILOVANÉHO

Romány

VILÉMA MEISTERA LÉTA UČEDNICKÁ, VILÉMA MEISTERA LÉTA PUTOVNÍ, SPŘÍZNĚNÍ VOLBOU, UTRPENÍ MLADÉHO WERTHERA

Faust

Jeho stěžejní a nejznámější dílo. Jedná se o dvoudílnou filosofickou báseň, se silně magickým podtextem. Goethe zde vyjadřuje své hlavní myšlenky, zobrazuje dobro a zlo. Jako námět mu slouží stará a velmi rozšířená pověst.

1. díl: Dr. Faust touží po poznání, ale nemůže poznat vše. Vyvolá Mefistofela a podepisuje s ním smlouvu. Jestliže bude spokojen, propadne jeho duše ďáblu, ten mu za to bude sloužit do jeho smrti. Mefistofeles ho omlazuje a seznamuje ho s Markétkou. Mezi nimi vzplane opravdová láska, s čímž pekelný kníže nepočítal. Tato láska končí tragicky, Markétce umírá matka a bratr a ta nakonec zabíjí Faustovo dítě. Markétka je uvězněna a má být popravena. Mefistofeles ji nabízí své služby, ale ona ho odmítá a umírá. Mefistofeles je ztělesněním zla, dobro ztělesňuje Hospodin. V prologu uzavírá dobro se zlem sázkou o Faustovu duši.

2. díl: Faust je sám a nechce mládí a lásku. Mefistofeles mu dává slávu. Faust odchází jako učenec k císařskému dvoru. Vynalézá papírové peníze (zachraňuje císaře), vyvolá z podsvětí ducha trojské Heleny. Těmito činy získá císařovu náklonnost a vyžádá si na něm půdu. Zde chce vytvořit stát pro svobodné lidi, teprve v práci pro druhé nachází uspokojení, proto jeho duše nepropadá ďáblu, ale vítězí dobro.

-- První antiromán --

Laurence Sterne

Narodil se v irském Clonmelu v rodině důstojníka. Studoval teologii na University of Cambridge a v roce 1738 se stal farářem. Jeho patrně nejznámějším dílem je **ŽIVOT A NÁZORY BLAHOŘODÉHO TRISTRAMA SHANDYHO** (což je devítisvazkový román, na kterém pracoval od roku 1759 do roku 1767). Většina situací v knize je založena na rodinných hádkách a nedorozuměních, které vyznívají humorně. Vtip vyprávění spočívá také v tom, že Tristram neumí nic vysvětlit jednoduše a do všeho zaplétá široké souvislosti.

- ⇒ Využívá typografické experimenty, jako začernění stránky – výraz smutku nad smrtí jedné z postav, využití různých druhů písem, vynechaný prázdný list...
- ⇒ Průzkum toho, jak funguje lidská mysl: ukazuje se její asociativnost, odlišnost objektivního času (doby, kdy událost probíhá) a času psychologického (doba individuálního, subjektivního prožívání této události)

